

SÖRMLANDSLÅTEN

Medlemstidning för Södermanlands Spelmansförbund Nr 1 2004

Sörmlandslåten

1/2004

Medlemstidning för

Södermanlands

Spelmansförbund

c/o Annelie Sandell

Tegvägen 46, 175 53 Järfälla

postgiro 12 24 74-0

org.nr :818500-9233

Ansvarig utgivare Barbro Tällman

Redaktör Ingemar Skoglund

Tel 08-550 97320

Johansvägen 16

151 39 Södertälje

e-post:

ingemar.skoglund@telia.com

Styrelseledamöter:

Ordförande: Barbro Tällman

08-580 354 71

Vice ordf. Christina Frohm

08-85 26 69

Kassör: Annelie Sandell

08-580 34718

Sekreterare: Gunnar Nordlinder

08-89 91 80

Ledamöter:

Bernt Olsson

0157-206 36

Torsten Gau

016-42 00 70

Åsa Englund Jacobsson

0158-135 18

Ersättare:

Lars Garén

0158-267 54

Jenny Tidman

0157-214 48

Försäkringar:

Torgny Lindberg

08-778 11 54

Stugfogde:

Erik Andersson

0157-60705

Innehåll

Sid 1	Ordföranden har ordet
2	Kallelse till Årsmöte
3	Slängpolska Henry Sjöberg
6	Sången om Bussbyborn Ragnar Alvfors
7	Stipendiater i Nyköping Nils Häggbom till minne
8	Spelmansstämma i Eskilstuna
9	Sörmländska Spelmän Ivar Hultström
10	Ingrid Dahlgren Curt Carlsson
11	Tinnitus
12	Zornmärkesuppspelningar

Omslag sid 3: Försäkringsinformation

Till salu:

Mycket bra fiol byggd 1947 av F.O.Ling nr 38

Pris: 32 000 kr

Ring 08-530 364 43

Omslagsbild:
Bröllopsdans på Ormsö

Fiolstråke

H.R. FRETCHNER

1856-1921

Syd-Amerikansk färböck

Pris 10.000:-

Tel. 016-35 63 37

Ordföranden har ordet

Jag ska be att få önska er alla en riktigt god fortsättning på detta nya år 2004!

Så här i vintermörkret har vi ju i Sörmland 3 härliga evenemang som lyser upp! Jag tänker då naturligtvis på våra vinterstämmor – Slagsta, Gnesta och Eskilstuna.

Förr i tiden fick den som ville lära sig spela oftast vända sig till klockaren eller i lyckliga stunder en enskild spelman som tog på sig uppgiften att lära upp den nye.

Mycket av detta gällde ju även dansen. Man letade upp en skicklig dansare och bad om att få dansa med denne och på så sätt få ta över ett kunnande.

Vi har ju i dag så fantastiska möjligheter när det gäller att kunna få ta del av skickliga spelmän/dansares kunnande. Inte minst på dessa våra vinterstämmor där det ordnas fina spel- och danskurser. Det är roligt att höra från arrangörerna att dessa kurser oftast blir fulltecknade.

Att lära sig låtar efter inspelningar fungerar ju också men jag tror nog ni håller med mig om att ingenting är som att få kontakt med det levande spelet och höra spelmannens egna kommentarer om sitt spel och få tips för hur ens eget spel kan utvecklas.

Att lära sig dansa efter att ha tittat på film går kanske också men det kan aldrig gå upp emot att få känna sig fram tillsammans med en erfaren dansare.

Så kära vänner - fortsatt att förkovra er – bli en länk i kedjan för att föra traditionen av låtar och danser vidare!

Lycka till!

Barbro Tällman
ordförande

Ett varmt TACK

Till alla som uppvaktade mig på min 75 årsdag med besök, telefonsamtal, brev, kort, blommor och presenter!

Ett stort TACK också till alla som gjorde Seminariet och uppvaktningen till en minnesvärd Upplevelse!

Henry Sjöberg

**Kallelse till Årsmöte
med
Södermanlands Spelmansförbund
Stadshuset i Malmköping, lördag den 13 mars 2003**

13,00	Samling med kaffe på Vårdshuset
14,00	Årsmötesförhandlingar i Stadshuset
17,00	Subventionerad middag i Vårdshuset 125:-
inklusive musikunderhållning och trivsamt samvaro

**Anmälan om deltagande senast den 6 mars till:
Torsten Gau tel 016-42 00 70
*Glöm inte att ange om du behöver specialmat***

Varmt välkomna!

Styrelsen

Verksamhetsberättelser

Grupper och föreningar som önskar få sin egen årsberättelse infogad i förbundets verksamhetsberättelse skall skicka den före den 20 februari till:

**Barbro Tällman, Aprilvägen 43 , 177 61 Järfälla
e-post: bkesen@ hotmail.com**

Skriv gärna kortfattat!

Slängpolska

Henry Sjöberg (från nr2 1975)

"Sedan lik väl uppå Fedlone gul,
man hör hur det hwiner?
Slängpolska dansen nu strax skall vår präst
Med Brudene börja.
Sedan hon måste med Brudgum och släkt,
Kring Brudstugan smörja:
At hon swetter och matt
Så röd som barkade alen
Nödgas sätta sig ned
På främsta bänken i salen.
Brudsäta, Brudpigor, ja hela skrå
Måst' nu up i dansen,
Slänga och hålla sig friskt; trippa nätt
Båd' med hufvud och svansen,
Drängar med stöflor på Krigsmanna -vijs
Och spårar som klinga,
Nu med he (!) hoppande Möyorne sig
På tiljorne swinga...."

(På bondebröllop är alldeles emot biensceansen att taga af sporarna då man skal dansa, äfven som det hos annat folk voro otjenligt at behålla dem, men karlavulen dans fordrar karlavulen rustning. Är annars Et bedröfligt Omen för sidentygs-kjortlar och hollands-lårfts förkläden som oftast till hela sin essence, medels spårarnas brutalité blifvit förvänd(e) i en blott piquering).

Det här citatet är hämtat ur: Neli Suecani: Ett bröllopsbesvär från sjuttonhundratalet. Daterad 1753. (Om du är intresserad av denna berättelse, finns det mer att läsa om den i Sörmlandslåten nr 2-3 1971).

Bakgrunden

Som framgår av dikten härovan är det fråga om en pardans. Det finns från början två typer av pardans; vi kan kalla dem öppen och sluten pardans. Den öppna pardansen före kommer bland de "primitiva" folkslagen och kännetecknas av att de dansande inte rör vid varandra.

Ett bra exempel på denna dansform finns i Mexico, där en liten flicka dansar tillsammans med en liten pojke. Flickan representerar Moder Jord och pojken Morgonstjärnan. Gemensamt för alla dessa danser är att de har en stark symbolisk innebörd.

Den slutna pardansen, som framförallt förekommer i Europa, omnämns första gången i slutet av 1400-talet.

Den spreds raskt och redan under femtonhundratalet börjar man tala om den fördärliga runddans. H Grüner-Nielsen nämner ett exempel på detta i sin bok Vore aeldste folkedanse, longdans och polsdans. Det danske kompagnis lavs- och gildeskra fastsaetter

(i sin redaktion fra 1582) en bøde, "om nogen svinger nogen kvinde eller pige i dansen eller danser uhøvisk med dem." Endnu tydeligere er Hvissige gildeskra (16.årh). Oldermannen siger i sin tale til

gildelaget bl.a.: Saa skall i unge karle vore forholden, at nar i beginder at dantze ney (rey?) dantz, saa och suinge dantz och sprijnedantz, attj icke krøster pygerne for harrt op til eder eller thagir for diøbt under pigernes forekleder. (sid 43).

Om detta med ohövishet ökar dansens popularitet vill jag låta vara osagt, men faktum är att dansformen blir väldigt populär bland allmogen under flera århundraden. Det enda land i Europa som inte tagit upp pardansen är England.

Pardansens ursprung har intresserat forskare under hela detta århundrade. Polska forskare anser att ursprungslandet är Polen, tyska forskare att det är Tyskland, tjeckiska att det är Tjeckoslovakien, ungerska att det är Ungern osv. Klart framstår, att dansen uppstår samtidigt i skilda delar av Europa och att egentligen varje forskare kan ha rätt.

Sverige

Med hänvisning till sista meningen i förra stycket skulle jag vilja påstå, att vår tidigaste form av polskedans, som hos oss i Södermanland vanligen kallades slängpolska, visar starkt släktskap med den tyska dansen. Denna tyska dans går under många namn: tysk dans, tysk, schwäbischer, langaus, schleifer, steyrischer och dreher är några. Det vanligaste samlingsnamnet är ländler. Den innehåller redan från slutet av femtonhundratalet och början av sextonhundratalet delar som inte ingår i den polska dansen vid denna tid. Det jag framförallt tänker på är omsvängningen under arm, som ansågs så typisk för den tyska dansen att själva rörelsen fick namnet "tysk" eller "allemande". Ett exempel på hur denna polska kunde dansas lämnar Nils Månsson-Mandelgren i sina uppteckningar 1865:

Norriska Pålskan. Ehuru många på en gång kunde deltaga i denna dansen så dansades den dock parvis, så att hvarje par utgjorde ett helt för sig. Först fattade mannen sin dam med bägge händerna och svängde hastigt om i ring, först åt ett håll och så åt ett annat, släppte därefter med sin vänstra hand och förde damen rundt omkring sig – alltjemt ombytande händer först på ryggen och så framtill – var det riktigt väl kastade han benet över handen. Äfvenledes kunde de ibland släppa med båda händerna och hvirfla rundt hvar för sig, än i hvarandras närhet, än på längre afstånd från hvarandra och stod glädjen riktigt högt i taket, kastade han sig framstupa på alla 4ra och klappade takten med händerna. I Norge såges att en riktig vig dansör visar sin skicklighet på så sätt, att han med venstra handen stödjande sig å damens högra, kastar begge benen i takbjälken samt med högra handen slår dem te – allt i taket och utan att falla ikull...

I stort sätt samma turer ingår i den Jössehäradspolska, som filmades av Ernst Klein vid Nordiska Museet 1927. I denna ingår också den delen med "klackarna i taket" som Mandelgren omnämner som typiskt norsk. Anmärkningsvärt i den skånska versionen är att dansarna börjar med omdansningen. I uppteckningen av en annan polskevariant från Skåne, "Birenbomschan", är förhållandet detsamma, varför man kan anta att detta var ett vanligt bruk i Skåne. I övriga delar av landet visar uppteckningarna att omdansningen kommer sist.

Allmänt kan sägas, att de uppteckningar som finns tyder på att dansen varit i allmän i så gott som hela Sverige under 1700- och 1800-talen. Naturligtvis har den varierat i utförande från plats till plats under påverkan av miljön, men ända fram till 1870-1880 har den innehållit de turer som nämnts ovan.

I slutet av 1800-talet tar den "moderna" dansstilen över och påverkar även den äldre formen. Man övergår till att dansa enbart promenad och omdansning. Detta är den s.k. nya stilen som finns i de flesta danser som sprids över Europa under senare delen av 1800-talet; danser som t.ex. schottis, polka, polka-mazurka m.fl.

Sörmland

Vårt landskap skiljer sig inte nämnvärt från de övriga. Genom det relativt tidiga uppteckningsarbetet har vi en möjlighet att ge en bild av slängpolskan som kanske är lite utförligare än i de övriga landskapen.

Det har förekommit slängpolska i Södermanland i minst trehundra år. Det tidigaste belägget vi har är från 1600-talet (Marcus Simming: Om Äktenskaps- och Bröllopsceremonier i Wingåker). Spelmannen Arvid Pettersson i Vagnhärad (Fagerhult) har berättat att senaste gången han spelade till dans på ett bröllop och där bröllopgästerna dansade slängpolska var 1919. Men fortfarande har vi en del människor som kan visa slängpolska.

De äldsta meddelarna visar en dans betående av promenad, omsvängning under arm samt omdansning. I vissa fall även s.k. fri tur, dvs pojken och flickan släpper varandra och svänger runt var för sig. I slutet av 1800-talet förändras slängpolskan. Framförallt beror detta på inverkan från den tidens modedanser: schottis, polka, mazurka och vals. Det som först försvinner är den fria turen. Sedan omsvängning under arm. Kvar finns så promenad och omdansning och på detta sätt stämmer slängpolskan väl överens med övriga dansformer från denna tid, som är uppbyggda på detta sätt.

Vi har tecknat upp tre former av slängpolske-steg i Södermanland. Ett steg uppbyggt på tresteget (ett steg per fjärdedel) och med en markering av första taktdelen. Detta steg har vi funnit i de östra delarna av landskapet. Därefter ett steg som innehåller ett dubbelsteg på andra taktdelen. Tydligen använt över hela landskapet. Slutligen ett steg som består av två dubbelsteg på de två första taktdelarna och ett enkelsteg på den sista taktdelen. Även denna variant har tydligen funnits över stora delar av Södermanland.

Det är vanskligt att sätta om ålder på företeelser av detta slag, men man kanske kan tänka sig en utveckling från det enkla tresteget till variationen med ett dubbelsteg vidare till variationen med två dubbelsteg. Hela resonemanget är uppbyggt på en dans i $\frac{3}{4}$ -takt.

Utöver att dansen förändrats innehållsmässigt har också karaktären förändrats. Från att ursprungligen ha varit en pardans i ordets rätta bemärkelse, ett spel mellan en man och en kvinna, har den övergått till att bli en ren sällskapsdans.

Sägnen om Bussbyborna

Den svenskebebodda ön Ormsö vid Estlands västkust har omkring 16 byar. Tidigare har dock funnits ännu fler byar, men många ha utplånats. Då ön under 1700-talet köptes av en tysk, Magnus Brümmer, lät denne evakuera de tre största och rikaste byarna för att på deras plats anlägga godset Magnushof. Dess tre byar voro Bussby, Bynäs och Tompo. Om Busbys utplåning går en gammal sägen bland öns innevånare som lyder sålunda:

Bönderna i Bussby voro mycket rika. De unga kvinnorna buro smycken av guld och de unga männen bestego inte sina ridhästar utan blanka stövlar med sporrar. En sommar hölls i byn 32 bröllop på en gång. Man festade och firade denna stora tilldragelse i flera dagar. Då stugorna blev för trånga för de allt mer berusade invånarna, dansade man ute på fältet och ängarna till spel av en talharpa, som är Ormsös nationalinstrument.

På tredje dagen såg man ett skepp landa nedanför Bussby. En ung mörk man kom upp från skeppet, gick fram till spelmannen och vred nacken av denne, tog sedan talharpan och började spela. Han spelade så att allt folk vart berusade och börjad dansa efter hans spel. I spetsen för de dansande gick han ner mot stranden och ombord på skeppet som sedan seglade iväg med hela byns befolkning sånär som ett brudpar som lyckat rädda sig upp på ett loft.

Efter detta uppstod en så stark storm, att byn översvämmades. När ovädret bedarrat kom några från andra byar till Bussby för att se vad som tilldragit sig där. Man fann ingen levande människa i hela byn. Endast den döde spelmannen låg kvar ute på ängen..

När det unga brudparet hörde röster, klättrade de ner och berättade vad som tilldragit sig. Man trodde, att det var satan själv som spelat byns syndiga befolkning i havet, och ännu i dag känner öns befolk-

ning vägen längs vilken busbyborna dansade efter den Onde i havet.

Efter detta blev talharpan bannlyst och folket samlades från byarna och brände upp talharporna på bål.

Endast några få lyckades bevara sina instrument, bland dessa den kände vandrande spelmannen Hans Ek, som säges varit den siste verkliga talharpospelaren i öns historia. Hans mest kända låt lär ha varit en polka som var så eldig, att då han spelade den, ingen kunde sitta still, varken prästen eller klockaren. Därför trodde man, att han stod i förbund med den onde som spelat Bussbyborna i havet. Öborna ville därför inte veta av honom, och efter att ha irrat runt ön utan att få husrum eller mat dränkte han sig efter att ha slagit sitt instrument i tusen bitar.

Ragnar Atvfors

Stipendieutdelning i Nyköping

Nyköpingshus Spelmangille hade traditionellt stipendieutdelning vid sin julavslutning. Mottagare 2003 blev systrarna **Caroline och Madliene Eriksson**. Båda har spelat fiol för Leif Johansson i kommunala Musikskolan sedan 1997 och spelar nu också nyckelharpa. Intresset har varit så gott som enbart folkmusik. Medverkar också i Trosa Musikskolas folkmusikgrupp "Petit Violon". Stipendiet är på 4000 kronor vardera och utdelas till minne av **Erik Fredriksson, Mogetorp**.

Nils Häggbom till minne

Den 17 december 2003 avled Nils Häggbom efter en lång tids sjukdom.

Under en följd av år var han uppskattad redaktör av Sörmlandslåten och övergick sedan till att ägna sina krafter åt vårt arkiv i Gustaf Wetterstugan. Han lade ner oändligt mycket tid åt att upprätta en databas och registrera det ovärderliga materialet, ett arbete som vi kommer att ha stor nytta av för framtiden. Nils medverkade också som "lägerpappa" vid några av våra ungdomsläger, en insats som uppskattades mycket av deltagarna.

Utöver arbetet för spelmansförbundet var Nils Häggbom också spelledare för Nyble Allspel och arbetade också regelbundet för BRIS.

För sina insatser för Södermanlands Spelmansförbund kallades han till hedersmedlem och förbundets guldmärke överlämnades på 70-årsdagen 2002.

Nils Häggbom var en god vän och medarbetare som vi kommer att minnas med tacksamhet och glädje.

INBJUDAN TILL Spelmansstämma i Eskilstuna år 2004

Eskilstuna Spelmansgilles traditionella mars-stämma
äger rum lördagen den 6 mars
i S:t ESKILS SKOLA

Arrangörer för stämman är Eskilstuna Spelmansgille
och Södermanlands Spelmansförbund
medarrangör: Eskilstuna Kultur

PROGRAM

10.00 – 12.00, SPELVERKSTÄDER:

Låtar på fiol med Erika Lindgren
Låtar på nyckelharpa med Cecilia Österholm

13.00 – 17.00 SCENEN I AULAN

STÄMMOUPPTAKT med ALLSPEL
GRUPPSPEL, SOLISTER och FOLKDANS
(Föranmäl scenspel)

GÄSTARTISTER:

ERIKA & CECILIA

Erika Lindgren, fiol
Cecilia Österholm, nyckelharpa

18.00 – 23.00 DANS...DANS...DANS!!

Med musik av lokala och tillresta spelmän
(boka in spelningen på spellistan)

Utrymmen för "BUSKSPEL" står till förfogande

SERVERING: mat och kaffe,

och även där ges möjlighet att "buskspela"

INSTRUMENTVISNING, prova, beundra

Prima tillfälle att inhandla CD, tonband och notböcker

Till detta kulturevenemang är det fri entré och fria parkeringsbiljetter

Allspelslåtar:

Lästringe gånglåt, av Anders Andersson (Sörml. allspelslåtar I)

Hamburgska, Jänta å ja', efter Edward Pettersson (Nedtecknad av Birgitta Björkman -82)

Schottis, efter Edvard Pettersson "15 käringar i Lundströms kök..."

Polka efter Oskar i Bogsta, "Flickorna di skulle stöpa ljus..." (Sörml. allspelslåtar II)

Vendelspolska av Leonard Larsson (Viksta-Lasse)

Ridmarsch, efter Robert Nordström, Lerbo (Sörml. allspelslåtar I)

Eskilstuna Spelmansgille Önskar alla hjärtligt välkomna!

Upplysningar och spelbokning: Bengt Hultgren 016-13 26 08

Urban Andersson 016-14 96 15. etunagillet@yahoo.se

8 Titta på www.sodermanlandsspelmansforbund.tk rubriken: spelträffar, stämmor

Med reservation för ändringar

Nils Eriksson, Flenmon kallad, var en varm vän av den sörmländska folkmusiken. På många sätt understödde han spelmansförbundets verksamhet. De som varit med om de stora gillena på Flenmo glömmer det ej. Han gav också ut en tidning, Sägverksägaren, vars femte nummer 1951 nästan helt ägnades åt sörmländska spelmän. Därur är följande artikel av **Ivar Hultström** hämtad. Tidigare publicerad i Sörmlandslåten nr 2-3, 1972.

Sörmländska Spelmän

Då SÅGVERKSÄGAREN bad om ett bidrag till sitt spelmansnummer frammanades ur minnet en lång rad av spelmän, vilka jag lärt känna och varmt uppskatta. Ehuru jag gärna skulle vilja skriva om många sörmländska spelmän, deras egenart och den individualsim, som så starkt framträder hos dem, vill jag inskränka mig att angiva något om de förnämliga spelmännen här nedan.

Anders Andersson i Lästringe var född i Granhusa, Västerljungs socken, år 1951. Redan som barn började han ägna sig åt musiken, och med tiden blev han en efterfrågad brölloppsspelman. De flesta melodierna hade han från morfadern, Olof olsson från Västerljung född på 1780-talet och död 1861 – vilken tillika med tre bröder, var spelman. Han var med vid riksspelmansstämman 1910 i Stockholm och vid alla de tävlingar han deltog i tillerkändes han första pris.

Hans repertoar bestod till största delen av polskor av sextondelstypen, men kunde han även en del ceremonimusik såsom skänklåtar, gånglåtar m.m. Många av hans låtar äro upptecknade och bevarade åt eftervärlden. Mest känd är hans gånglåt från Lästringe, vilken fortfarande spelas allmänt av spelmännen i Sörmland och på andra platser. När han spelade ljud samtidigt intill liggande strängar, vilket ibland och särskilt under senare år medförde en viss svårighet att uppfatta melodien. Till yrket var han bonde, men sysslade även med hantverk. Han avled i sitt hem, Anderslund, Lästringe, den 13/9 1936, 85 år gammal.

Axel Fredrik Bergström i Tystberga var född i Ludgo socken år 1854. Han var av spelmansläkt. Fadern, Gustaf Bergström, en farbroder samt farfadern, båtsmannen Rundman i Runtuna, voro alla spelmän i Ludgo. Hans melodier var huvudsakligen de låtar han mindes efter fadern och farfadern och bestod till stor del av bröllopsmusik, visor m.m. Han deltog med stor framgång i många spelmanstävlingar och stämmor. Många av hans låtar äro upptecknade. Mest bekant är kanske hans gökpolska, där han härmade göken mycket naturtroget. Även är hans steklåt mycket bekant. "*Nu så kommer steka, nu så kommer steka, skärp e kniva te skära'na mä, skärp e kniva te skära'na mä*". Till många av sina låtar hade han text. Till en polska sjöng han så här: "*Jag undrar just vad mor ska säga, när hon får se mej fuller komma hem*". En av hans visor var lite sentimental. "*Ja, lycklig är den ungdom som slipper att tjäna, utan får vara hemma hos sin far och mor. Men jag är bland dem som själv fått ta mej fram. Gu låter mej med äran få bära mitt namn*". Bergström, som till yrket var byggmästare och tillika skicklig i handaslöjd, tillverkade även fioler. Ännu i sena ålderdomen var detta hans käraste sysselsättning. Han blev nära 92 år och dog den 25/12 1945.

Albert Boström i Floda föddes i Julita 1854 och började spela som barn. Vid åtta års ålder spelade han till dans, man ställde honom på en byrå för att de dansande skulle kunna se honom.

Boströms farfader var skräddare i Dunker och en bekant spelman som uppammade många lärlingar till duktiga spelmän. Några av hans söner – elva till antalet – kunde spela, men Boströms fader spelade ej, ehuru han var mycket musikalisk. Många av sina låtar hade han av klockare och skollärare Åkersten, vilken han spelade tillsammans med mest på herrskapsbaler, där både grevar och baroner voro gäster. Även spelade han tillsammans med Karl Blomkvist i Floda och Erik Eriksson i Bie, den senare vanligen kallad Spel-Erker, och ansåg han dom skickliga.

Boström var med i Stockholm 1910 samt vid många andra spelmansstämmor där han gjorde sig mycket uppmärksam. Många av hans låtar äro upptecknade och ett flertal spelas fortfarande av spelmännen.

Hans största repertoar bestod av valser, vilka han spelade på ett särskilt förnämligt sätt och var synnerligen skicklig att utföra dansmusik. Han var mänd liv och själ med i dansen och anpassade takt och rytm på ett sätt att de dansande voro ett med honom. Han hade ett säregnet utseende och mycket livligt temperament, som gav anledning att tro att han härstammade från sydligare nejder. Stolt och fordrande var det inte lätt att spela tillsammans med honom; medgav aldrig att någon kunde spela som han.

Själv kallade han sej "Valsernas kung" och hans sätt att uppträda och föra sig var i överensstämmelse härmed. Mycket finns att berätta om honom.

När Olof Andersson 1924 tecknade upp låtar för samlingsverket "Svenska Låtar" besökte han Boström och fick nio melodier av honom.

Boström var givetvis smickrad av besöket och spelade först Spel-Erkers vals i B-dur, eller djupaste B, som han själv uttryckte det, en tonart som han inte trodde många om att behärska, dessutom var valsen rätt svår. Andersson tecknade emellertid upp den och spelade den omedelbart, vilket mycket imponerade på Boström. Han gick till köksdörren och ropade ut i köket, där hustrun uppehöll sig: "Mina, Mina, kom hit. Har Du hört på faen"! Det var det bästa betyg Olof Andersson kunde få och gick uppteckningen sedan lättare.

En annan episod av Boströms liv måste berättas.

Han besökte en spelmansstämma i Stockholm och var det några avlägsna släktingar som skulle uppsöka honom på Skansen, men de kände honom inte till utseendet. De tillfrågade bekanta i Floda hur de skulle bära sig åt att få träffa honom bland alla spelmännen. Vederbörande sade då att de skulle gå och se på spelmännen och välja ut den som såg mest stolt och högdragen ut så trodde han att de skulle komma till rätt person. De lydde rådet och tvekade en stund mellan spelmanen Gullik Falk i Borgsjö, som hade ett liknande utseende och sätt, samt Boström. De ansåg dock att Boström mest överensstämde med den beskrivning de fått och gick till honom och frågade om han var Boström från Floda. Jo, det stämde.

Boström var till yrket murare och mycket skicklig. Många minnesmärken finnes efter honom i Flodabygden genom välbevarade öppna spisar, vilka vittna om stor konstfärdighet att forma materialet både vackert och ändamålsenligt.

Han gick bort 1931 och jordfästes i Floda kyrka samma dag som spelmansförbundet i Södermanland höll sitt årsmöte vid Fors i Floda. Alla spelmän mötte upp i kyrkan och några spelade "En spelmans jordfärd" från orgelläktaren. Det var en sällsam händelse att spelmännen fick hedra sin vän och kamrat, vilken nu låg i den blomsterhöljda kistan framme i koret. Han, på sin tid bygdens störste spelman, fick ett värdigt avsked av den bygd han älskade och vilken givit honom så många impulser vid utövandet av sin spelmanskunst, därtill var han omgiven av sina spelmansvänner.

Mycket mera vore att förtälja om de bortgångna hedersmännen Anders Andersson, Axel Fredrik Bergström och Albert Boström.

Fors, Flodafors, i mars 1951 **Ivar Hultström**

Ingrid Dahlgren

I en av Södermanlands spelmansförbunds medlemsförteckningar från 1990-talet, som jag sitter och tittar i, hittar jag bara tre personer som blivit invalda tidigare än Ingrid Dahlgren, som blev invald 1945. På den tiden var det inte så vanligt med kvinnor som var med i spelmanslag eller spelmansförbund. På foton från 40- och 50-talen ser man oftast Ingrid ensam som kvinnlig spelman bland alla "gubbar". Ingrid hade naturligtvis stor hjälp av sin pappa att komma med i spelmanskretsarna. Pappan Ivar Karlsson, "Spel-Ivar", var en känd profil bland de sörmländska spelmännen. Ungefär samtidigt som Ingrid blev medlem i spelmansförbundet, fick hon i juni 1945 ett brev från Nils Hägg – ordförande i Stockholms Spelmansgille – där "Fröken Ingrid Karlsson" var välkommen som medlem i Spelmansgillet som bildades 1944.

Ingrid var också en drivande kraft i Gilleflickorna som leddes av Meg Sahlin och deltog också i Södertörns spelmanslag under John Carlö – ett lag som var en del av Stockholms Spelmansgille – där var också pappa "spel-Ivar" med.

Ingrid Dahlgrens fina, mjuka fiolspel har tystnat. Hon spelade fina andrastämmor och var mycket uppskattad av dåtidens stora som t.ex. Calle Ling, Ragnar Schelén, John Carlö och Lennart Bergström. Ingrid har också berättat otaliga historier från Flenmoträffarna, där operasångaren Folke Andersson ofta var med och ett uppskattat inslag i spelmansmusiken.

Ingrid Dahlgren f. Karlsson blev 86 år (1927-2003).

Curt Carlsson

Tinnitus – ett gissel för musikanter

Vi lever i en värld där tystnad har blivit en bristvara och ljud omger oss ständigt. Det påverkar oss antingen vi vill eller inte och allt flera får bestående hörselskador som visar sej på olika sätt. Skadorna förorsakas av ljud såväl starka under kortare perioder som svagare under en längre tid.

Man beräknar att ungefär 1.5 miljoner lider av tinnitus i vårt land. De flesta har väl upplevt att det brusar efter en högljudd konsert eller något annat högt ljud. I de flesta fall försvinner obehaget efter en stund eller någon tid men för en del stannar ljudet kvar och blir till ett pip eller sus eller brus som aldrig tystnar.

Den främsta orsaken till tinnitus är högt ljud och alla som sysslar med musik utsätter sej för risker antingen man är utövare eller lyssnare. Främst är det naturligtvis musikformer med höga ljudnivåer som är farligast och därför drabbas t.ex. jazz- och rockmusiker av skador. Omfattande studier har gjorts och så många som drygt 70 % hade någon form av hörselskada och 40% led av tinnitus. Många har för sej att musik skulle vara mindre farligt och särskilt då musik som man "gillar". Men forskare avfärdar det som en myt! Den mest underbara musik är lika farlig som ett fabriksljud om ljudvolymen är densamma. Tinnitus som har uppstått genom stress eller högt blodtryck kan man bota, men har den uppstått genom höga ljud är skadan i regel permanent.

Bland musiker i de utsatta musikformerna har fyra av tio en hörselnedsättning enligt en studie som gjorts av Arbetslivsinstitutet.

I folkmusiken är väl ljudnivån oftast ganska låg, men låga volymer under lång tid kan vara lika skadliga. Av de nya folkmusikgrupperna är många kraftigt uppmickade och har samma ljudtryck som rockmusiker.

Hur skall man då skydda sej?

1. Sänk volymen!
2. När man inte kan påverka: Använd hörselskydd!
3. Låt öronen vila ibland i tysta miljöer

På senare tid har uppmärksamheten skärpts men det har också skett en ökning av antalet drabbade, särskilt bland ungdomar. Ingen kan väl t.ex. undgå att höra vilka höga volymer man har i bilarna där ljudanläggningarna är allt häftigare. När medvetandet kommer är det ofta försent.

Det finns en grupp som arbetar för att öka uppmärksamheten och upplysa om riskerna med höga volymer är AMMOT, Artister och Musiker mot Tinnitus, som reser omkring på festivaler och delar ut öronproppar. Propparna är ett utmärkt skydd mot skadliga ljud. Det finns formgjutna som kostar kanske tusenlappar, men det finns också billiga modeller att köpa i de flesta musikaffärer och apotek. Det finns många varianter, en del för några tiar och andra för nån hundralapp. De dyrare har en jämnare dämpning av frekvenserna, men jämfört med de gula fimparna som många använder är alla andra klart bättre. Släng dom gula som förstör hela musikupplevelsen!

Tänk också på att vila öronen ibland. Långvarigt lyssnande ger en trötthet som gör att man gärna höjer volymen – extra viktigt om man lyssnar med hörlurar.

Mera om tinnitus kan ni hitta om ni söker på Internet (Tinnitus Riksförbund).

Prova också med AMMOT.

SVENSKA UNGDOMSRINGEN FÖR BYGDEKULTUR

Anmälan till

ZORNMÄRKESUPPSPELNINGAR 2004 Högbo Bruk

Årets uppspelningar sker den 15 till 18 juni i Gästrikland på Högbo Bruk, norr om Sandviken. Utdelningen av märken och diplom sker på Högbo Bruk. lördagen 19 juni
Anmälan kan även göras på WWW.ungdomsringen.se

Namn:.....Adress:.....

Postnr:.....Postadress:.....

Tel bostad:.....Född den:.....

Mobil..... E-post.....

Jag spelar upp på (instrument):.....

Jag spelar företrädesvis låtar från:.....

Jag har senast deltagit i Zornmärkesuppspelningarna / år:.....

Erhållet diplom år:Zornmärket i brons år:.....

Diplom efter bronsmärket år:.....

Jag kan spela upp den 15/6, 16/6, 17/6, 18/6. OBS! Om det blir fåanmälningar blir det inga uppspelningar den 15/6

Vid uppspelningen skall minst tre låtar kunna spelas upp inför juryn.

Berättigad att spela upp är man från och med det kalenderår man fyller 16 år.
Anmälan skall vara Ungdomsringen tillhanda senast den 23 april.

OBS! Anmälan är giltig först när anmälningsavgiften är inbetald.

Har Du frågor om uppspelningarna, ring gärna Zornmärkesnämndens ordförande, Agne Svantesson 08-695 00 15 eller 070-952 19 39/ sekreterare Gertrud Nygren 063-10 20 38 eller 070-662 42 32.
Har Du frågor om arrangemanget i övrigt, ring Michel Muller, Gästriklands spelmansförbund Telefon 026-155968.

Anmälan sänds till:
Zornmärkesnämnden
Svenska Ungdomsringen för Bygdekultur
Box 34056
100 26 Stockholm

Anmälningsavgiften 500:- kronor inbetalas
på pg 60 47 83-1 Svenska Ungdomsringen
för Bygdekultur.
Märk talongen: Zornmärkesuppspelning.

Arrangörer:
Gästriklands spelmansförbund,
Svenska Ungdomsringen för Bygdekultur
VÄLKOMMEN!

Södermanlands Spelmansförbund

Instrumentförsäkring

Som medlem i Södermanlands Spelmansförbund kan Du försäkra ditt instrument (ej pianon, flyglar, orglar) till ett förmånligt pris.

Försäkringen, som sker i samarbete med Folksam, täcker skada och förlust och den gäller i hela världen.

Fioler, stråkar och nyckelharpor — inkl. fodral och tillbehör:

Försäkringsvärde	Premie
- 30 000 kr	170 kr
30 001 - 60 000 kr	320 kr
60 001 - 100 000 kr	520 kr
100 001 - 130 000 kr	720 kr

Övriga instrument (utom pianon, flyglar, orglar) — inkl. fodral och tillbehör:

Försäkringsvärde	Premie
- 20 000 kr	270 kr
20 001 - 50 000 kr	370 kr

Om försäkring tecknas för båda instrumentgrupperna samtidigt reduceras den sammanlagda premien med 120 kr.

Självrisk 1 000 kr.

Utdrag ur Folsams villkor T319 hur skada värderas och ersätts:

Punkt 8:

Folksam har rätt att antingen:

- låta reparera det som skadats eller
- lämna likadant eller närmast motsvarande föremål i stället eller
- ersätta kontant.

Punkt 11:

Övriga föremål värderas till vad det i allmänna handeln kostar att köpa likvärdiga saker i sådant skick de hade vid skadetillfället.

Spelmansförbundets försäkringshanterare:

Torgny Lindberg tel.: 08 - 778 1154

Obs! Den som vill ansluta sig, eller ändra belopp kontakta försäkringshanteraren i god tid före startdatum. Försäkringsperiod är 2004-04-01 - 2005-03-31.

Redan försäkrade får automatiskt inbetalningskort i slutet av februari.

SÖDERMANLANDS SPELMANSFÖRBUND

Johansvägen 16

151 39 SÖDERTÄLJE

Svenska Låtar, Södermanland

Vår landskapsdel av det klassiska storverket. 207 uppteckningar. Faksimil av originalutgåvan från 1935
Pris 50:-

A G Rosenberg, 420 Svenska Danspol Skor
från Södermanland och andra landskap. Faksimil
efter utgåvor från 1876–1882
Pris 60:-

Sörmländska visor del I, II, III

Visor för praktiskt bruk från den sörmländska traditionen. Ett 30-tal visor i varje del.
Pris 20:-/styck, kassetter 50:-/styck

A P Andersson

75 låtar och visor från Södermanland och Närke
upptecknade 1880 av skolläraren i Västra Vingåker,
August Petter Andersson.
Pris 60:-

August Karlssons låtar

49 låtar från södra Uppland och norra Sörmland som
August Karlsson spelade dem.
Pris 50:-

50 Sörmlandslåtar för två fioler

Utgiven till minne av Olof Andersson. Arrangerade
av Olof Andersson
Pris 50:-

Sörmländska Brudmarscher

I arr. för orgel
Pris 40:-

Folkmusik från norra Södermanland,

K P Leffler. Faksimil efter utgåvor från 1899–1900.
Pris 75:-

HJULÅKERS SPELMÄN

Spelmansmusik från Sörmland och Uppland
Pris: 100:- CD

LEIF BILLYZ

Svenska Låtar
Pris 160:- CD

BRODENS KAPELL

Spelmansmusik från norra Sörmland
Pris 100:- CD

Lästringe Låtar

Slängpol Skor, hamburskor och
annat dansbart och lättlyssnat
från Sörmland.
Pris: 140:- CD

August Lindblom

97 låtar ur två spelmansböcker från 1836 och 1856
samt historik om den legendariske storspelmannen.
Pris 50:-

Sörmländska allspelslåtar

Häfte I noter och kassett
Pris 40:-
Häfte II endast noter
Pris 20:-

I den sköna Vingåkersbygden, kassett

Folkmusik från Vingåker med Simmings,
Anita Hedlund och Christina Frohm
Pris 30:-

Välkommen till världen, kassett

Visor och ramsor för små och stora barn
från den sörmländska traditionen,
med våra bästa vissångare.
Pris 30:-

Mina 80 år som spelman 1916-1996,

Axel Andersson minnesbok.
Pris 160:-

MALMABYGDENS B-LAG

Till dans
Pris 140:- CD

Beställ hem våra böcker, noter, skivor och kassetter så här:

Ring din beställning till Torsten Gau, tel. 016-42 00 70 eller skriv till honom på adress
Mestavägen 1A, 632 36 Eskilstuna, så får du ett paket med faktura på posten. Porto till-
kommer på angivna priser.